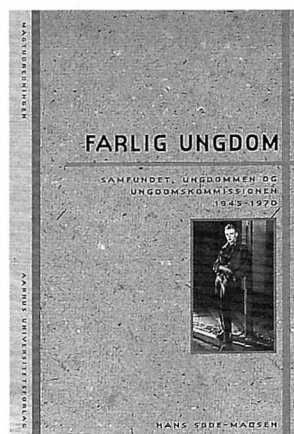

Anmeldelse:

FARLIG UNGDOM

Af Jes Jørgensen

Hans Sode-Madsen:
FARLIG UNGDOM.
Ungdommen, samfundet og
ungdomskommissionen 1945-1970
2003, Århus Universitetsforlag,
242 sider.
Bogen er et bidrag til "Magtudredningen"
(www.ps.au.dk/magtudredningen)

Hans Sode-Madsens bog, "Farlig Ungdom – samfundet, ungdommen og ungdomskommissionen 1945-1970" er udgivet som led i Magtudredningen, der netop har afsluttet arbejdet og kan se tilbage på mere end 20 bøger med en meget stor spændvidde i beskrivelsen af magtforholdene i samfundet. Målgruppen for magtudredningens arbejde var på forhånd defineret som den interesserede, men ikke nødvendigvis særligt forhåndsvidende læser. Ej heller at den ene forsker skriver til anden forsker, uforståeligt for andre. Sode-Madsen lever op til målsætningen og bogen giver både et historisk tilbageblik over ungdommens situation i efterkrigsårene og kan samtidig ses som en introduktion til de mange betænkninger, som Ungdomskommissionen udgav i tiden fra 1945-52 og som fortsat kan lånes på folkebibliotekerne.

Med Ungdomskommissionens arbejde i efterkrigsårene bliver ungdommen sat i begreb, og der sker samtidig en pædagogisering og psykologisering i tænkning og indsats. Der arbejdes bl.a. ud fra en model udarbejdet af C. M. Fleming om de psykiske behov i ungdomsårene, som har forbindelse med tryk-hedsbehovet. Nye tanker om retspsykiatri og socialmedicin lanceres og breder ud til socialt svage familier. Den nye tids sociale ingeniører, psykologerne, skal bringes på banen for at indgå i gruppearbejde på terapeutisk basis

sammen med rådvilde forældre. Der siges indledningsvis i "Ungdommen og fritiden", *"Ungdomsårene frembyder en række problemer af psykologisk art, idet de unges sjæleliv i mange henseender er særpræget både i forhold til børnenes og i forhold til de helt voksnes. Denne kendsgerning må tages i betragtning, når man ønsker at behandle de ungdomsspørgsmål, som forekommer i samfundet, og ungdomskommissionen har da også ved forskellige lejligheder fremsat betragtninger, som støttede sig til ungdomspsykologien."*

Eller som Sode-Madsen konkluderer, *"...at der i den offentlige debat næsten altid blev talt om ungdommens problemer, sjældent om dens vilkår. Lige præcist her synes Ungdomskommissionens største indsats at kunne placeres. På et meget tidligt tidspunkt forlod man den moraliserende holdning og erklærede at ungdommen blot var en afspejling af samfundsforholdene."*

Sode-Madsen stiller sig tre spørgsmål:

1. Var Ungdomskommissionen en præmie fra det politiske establishment til den ungdom, der havde båret modstandsarbejdet gennem besættelsesårene?
2. Eller var der tale om en parlamentarisk syltekrukke beregnet på at "passivisere

”den farlige ungdom”, dvs. den ungdom, der havde levet og oplevet 1940-45 som en spændende tid?

3. Eller en slags plaster på såret for den manglende indfrielse af løftet om en ændret valgretsalders fra 25-21 år, hvor Ungdomskommissionen virkede som en slags Ungdommens parlament med lovforberedende arbejde?

Optakt, persongalleri og det konkrete indhold

Bogen falder i tre dele: I de første fire kapitler gives der et rids over tiden umiddelbart forud for Ungdomskommissionens oprettelse bl.a. med en meget levende beskrivelse af Ungdommens Fakkeltog, hvor 50.000 unge samledes på Christiansborg og statsminister Buhl sluttede mødet af ved midnatstid med løftet om, ”I skal ikke blive glemt, heller ikke hvad stemmeretten angår!”. Der skulle dog gå otte år før valgretsalders blev nedsat fra 25-23 år.

Anden del og de efterfølgende to kapitler handler om de første år af Ungdomskommissionens arbejde og om rækken af ”små bidsk-engagerede og moralske betænkninger” om de håbløse boligforhold og om vejen til fortabelse gennem køb på afbetaling. Konflikten mellem land og by, mellem bønder og byboere blomstrer i fuldt flor og Venstre markerer meget stærkt på forslagene om regulerede forhold for landbrugets karle og medhjælpere, samt ikke mindst på formanden for kommissionen, akademikeren og byboen Hal Kock.

I tredje del og kapitlerne 7-10 kommer Sode-Madsen rundt om de store betænkninger fra Ungdomskommissionen fra 1949-52 f.eks. ”Betænkning om den tilflyttende ungdoms særlige problemer” i 1948 om at undgå den lige vej til prostitution for de unge kvinder og herbergerne for de unge mænd, ”Ungdommens adgang til højere uddannelser” i 1949 om demokratisering af uddannelserne og økonomisk grundlag for at studere, ”Ungdommen og fritiden” i 1952 om fritiden og jævnaldrendes betydning for et ungdomsliv; ”Den tilpasningsvanskelige ungdom” i 1952 osv. Mange af betænkningerne bygger bl.a. på den første og bredeste ungdomsundersøgelse, ”Den danske Ungdom, 1951” om unges vaner og forbrug, også kaldet ”Ungdoms-enqueten”.

Farlig ungdom

Som Hans Sode-Madsen beskriver det huserer ungdomsfasens farlige ungdom to steder:

”På gaden, dvs. gadehjørnerne, og for pigernes vedkommende trappeopgangene, og i folks hoveder. Mest talstærkt var det sidste sted. Dermed ikke sagt, at livet på gaderne var uden faremomenter, men også her overgik fantasien virkeligheden. Over tid skiftede den farlige ungdom. Det var klart nok ikke den samme ungdom, der i sommeren 1945 gjorde forældre utrygge med maskinpi-stoler, som den der i begyndelsen af 50’erne forårsagede tumulter og politiofbud efter parkdansen på Enghave Plads i København. Hvad var det så, der i folks bevidsthed gjorde ungdommen farlig? Helt konkret var det kriminalitet, normalt hæftet på mændene, og usædelighed, lige så normalt tillagt pigerne. Foruden naturligvis påklædning, musik og fritidsinteresser, alt sammen garneret med tillægsordet outreret. Med bykulturen fulgte foruden de omtalte gadehjørner og trappe-gange også kaffebarene, lige siden arnestederne for alt det, forældrene ikke ønskede deres børn skulle beskæftige sig med.”

I dag er kaffebarene en saga blot, og erstattet af hash-klubberne eller andre tilholdssteder, som forældre ikke ønsker at deres børn skal besøge og i det hele taget er der ikke meget nyt under solen. Kriminaliteten hæftes på drengene og usædeligheden og den udfordrende påklædning tillægges pigerne.

Skal jeg trække en parallel til Regeringens aktuelle materialer om ungdomspolitiske processer, så fremstår temaet om ”disciplinering af den farlige ungdom” ikke så tydeligt, som for 50 år siden, da Ungdomskommissionen afgav sine betænkninger bl.a. ”Den tilpasningsvanskelige ungdom” i 1952, hvor der på sin vis blev talt mere direkte fra posen. I dag beskrives Regeringens ungdomspolitiske indsats overfor den tilpasningsvanskelige ungdom gennem målet om ”Fodfæste i tilværelsen – ”Alle unge, også de unge der har særlige vanskeligheder, skal have reelle muligheder for at få fodfæste i tilværelsen”. Men dykker man lidt dybere er temaet om den farlige ungdom fortsat intakt og ”tilpasningsvanskelige unge”, ”udsatte unge” eller hvordan de benævnes lokalt fylder en stor del af den kommunale dagsorden.

Syltekrukkeeffekten og den institutionelle

træghed er et af Hans Sode-Madsens temaer. Det vil være på sin plads at spørge om en række af de ungdomspolitiske processer i kommunerne i dag også er syltekrukker og om de kommunale forvaltninger overhovedet er i stand til at handle og agere med så kort en tidshorisont, at den enkelte unge kan nå at se sig selv i processen.

Samfundet i dag er ikke præget af massiv boligmangel, som i efterkrigsårene og de unge kan i stor udstrækning vælge uddannelse og senere arbejde. Teoretisk set er alle lige, men i praksis viser det sig at en mindre gruppe ikke har de samme muligheder, som andre jævnaldrende.

Den "sociale arvelovgivning" virker fortsat i bedste velgående og på trods af intentionerne om at bryde dette mønster er der ca. 15-20%, der har vanskeligt ved at finde fodfæste – heraf mange børn af flygtninge og indvandrere. Selv unge med gode kundskaber og karakterer har ikke samme muligheder som andre på grund af deres efternavn og etniske minoritetsbaggrund. Så kravet om retten til uddannelse, arbejde og måske også bolig er fortsat aktuelt for nogle i vores samfund. Og det er måske det der kommer til udtryk, når nogle unge kaster med sten mod samfundets symboler, som f.eks. politi, brandvæsen og busser eller begår hærværk på offentlige bygninger. Disse unges tidshorisont er præget af korte lunter og "her og nu" handling.

Det tager tid, men det nytter

Efterkrigstidens historie viser at ordspillet, "Kommer tid kommer råd" har virket. De nye generationer blev sikret bedre vilkår end de forrige, så politikerne kunne på sin vis ride på væksten og udviklingen. Men der er ikke længere garanti for at de kommende generationer stilles bedre materielt og økonomisk. Der kan også stilles spørgsmålstegn ved om de kommende generationer stilles bedre socialt, men jeg er ikke i tvivl om at det kræver et bevidst og systematisk arbejde, hvis det skal lykkes. Og her er den samfundsmæssige dialog af afgørende betydning. Så det er ikke af hensyn til en leg "klar, parat, svar" at vi må kunne give svar på de indledende spørgsmål. Det er af hensyn til de børn og unge, som vi arbejder med og deres muligheder for en social sikkerhed og at de ser sig selv som en del af samfundet. At vi bibringer dem en tro på sig selv, på samfundet og fremtiden. Det kan vi kun ved at følge med og tage aktiv del i samfundsudviklingen – med historisk tilbageblik f.eks. i Hans Sode-Madsens bog.

Jes Jørgensen er pædagogisk konsulent i Århus Kommune.